

Fiatal tehetségek ha fölrepülni rajban akarnak, az néha törvényszerű pillanata az irodalomnak. Az ilyen vállalkozás, túl azon, hogy létérdekek szövetsége, új szemlélet, újfajta költői értékek fölmutatása kell hogy legyen. Csak ilyen igénnyel olvassuk verseiket, de sugaras karriert ne jósoljunk nekik, bármennyire közel állnak hozzánk. Ismerünk tönkre prófétált, agyon-segített tehetségeket, a közelmúltból is néhányat. Ám a lehetőség mégiscsak jobb, mint az abszolút lehetetlenség, amiben részük volt.

Előjáróban fontos néhány szót ejteni társadalmi eredetükről. Verseikből kiderül, hogy szinte valamennyien kétkézi dolgozók gyermekei. Mint ilyenek, átélték és fölfogták szüleik létformáját, ismerik ténylegesen és eléggé a fizikai munkát, az őket körülvevő dolgokat, a természetet, az anyagi világot. Ez máris erénye költészetüknek. Valamennyien egyetemet végeztek, 23–27 évesek. Életkoruk s küldetésük szerint is kötelességük még magasabbra emelni mércéjüket.

Másik eredetük, a szellemi, nem ilyen egyszerű képlet. Hajszálgökökerekkel biztatást kutatnak s találnak is a huszadik századi líra forradalmaiban. Dicsérnivalóan csak a romolhatatlan sókat szívják magukba. Hat rájuk okítóan a szürrealizmus éppúgy, mint a huszadik századi racionalisták. De a beat-költők egy-egy vonása is rokonítható velük. Az eddig alig használt nyers szavakat, metaforákat bátran vetik papírra, ami nem obszcenitás, inkább a szűz indulatok rögzítése. Félreértés ne essék: az ő költői létezésük nem függvénye a föntebb említett szellemi égtájaknak, csak impulzusokról lehet szó, a költői személyiség kialakulásának útjai sokkal rejtettebbek.

A legfontosabb, és amiben mindnyájan megegyeznek, a következő: hűek a magyar költészethez, a folytonosságot folytatni akarják. Kötődnek az empirikus igazságokhoz jobban, mint az előttük járó néhány nemzedék általában. Leszámolnak az álszocialista önteltséggel, nemzeti göggel, kergeséggel, de átgondolva a szerencsétlen múltat, szentenciákat mondanak a jelenre is. A torkonvágott forradalmak pirosát s gyászát viselik belül. Nevetséges volna számonkérni tőlük azt a tizenkilencedik századi stílust, amit némelyek megkövetelnek, mint örökérvényű kifejezését a népért, emberiségért föllobbanó nyugtalanságnak.

Befejezésül is e költők főbb jellemzőit említem csak. Általában biztosan verselnek, új hangzásokra sikerrel törekszenek. Sűrítenek teljes erejű költői képben. Némelyikük szálkásan puritán, szatírára, öniróniára erősen hajló. Van, aki kölykösen üde és hetyke. Egyaránt kedvelik a dalformát, szabad verset. A tagoló magyar vers alapján táncos vagy ropogó ritmus-tömbökkel kísérleteznek. Komoly ügyekről komolyan szólnak. Etikus költők, felelősségvállalók. – De antológiájuk kiadására nehezen akadt vállalkozó. Sejteti ez a tény is, hogy kibontakozásuk nem lesz idilli. Költőknek nem éppen áldatlan állapot az ilyen, és vigasztaló, hogy a fehér papír fölött mindenki egyedül van, s valójában csak önmagához fohászkozhat, csak önmagában bízhat. Csak a vers fontos. A vershez sokféle erő kell. Én a jövőre nézve is: hiszek az ő erejükben.

Budapest, 1967. december 23.

NAGY LÁSZLÓ